

megelőző ásatáson 28 objektumot tártunk fel. Árpád-kori kerámiát találtunk egy tölcsérszerűen szűkülő kútban, amelyben faszerkezet nyomát nem tudtuk megfigyelni. A kút legalján egy 13. században készített, fehérre égő agyagból készült vizespalackot találtunk. Középkori emlékanyag került elő a legtöbb régészeti jelenségből. A fazekak töredékei mellett több vastárgyat (patkók, sarkantyúk) is találtunk. Kora újkori volt egy árok, amely az Arany János utcával párhuzamosan, az egykori városi sánc irányába futott. Ezzel csapolták le az 1600-as évek elején még mocsaras területet, majd a feltöltés után 1638-ban itt nyitották meg a Kádas utcát (ma Arany János utca).

Több téglalapot és téglapillért tártunk fel, amelyek újkori házakhoz tartoztak és gyakran a középkori gödrök, kutak betöltésére épültek.

Munkatársak: Faragóné Csutak Tünde régésztechnikus, Fehér Csaba rajzoló, Janka Edvárd fényképész.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

119. Debrecen, Tócsó-part (KÖH 53338)

(Hajdú-Bihar megye) U

A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága folytatta a 4. sz. főút Debrecen elkerülő szakaszának területére eső lelőhely 2008-ban megkezdett megelőző feltárását. 2010. március 8–11. között 92 m²-en 10 objektumot bontottunk ki, melyek a neolitikum idejéből származnak.

A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságán, a Déri Múzeumban kerül végleges elhelyezésre.

Munkatárs: Nagy Emese Gyöngyvér régész. A geodéziai felmérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

HAJDÚ ZSIGMOND

120. Derekegyház, Petőfi utca (KÖH 17745)

(Csongrád megye) Kk, Kú

2010. október 7–8-án régészeti megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. A terület a Kórógy-érhez közel, attól 20–30 m-re D-re, a környezetéből 83 m magasan kiemelkedő domb partján található. A szelvényt a Petőfi Sándor utcában (37/2 hrsz.) az Alkotmány utca 8. sz. telek kerítésével párhuzamosan, a telek hátsó bejárájától a villanyoszlopig jelöltük ki.

A kb. 78 m² terület humuszolása közben késő középkori mázas kályhacsempe-, apró kerámiatöredék és tégladarabok kerültek elő, de ezeket nem tudtuk objektumhoz kötni. A szelvényben a metszetet követve, K-ről Ny felé haladva a fekete öntéstalajos humusz vastagsága 88–130 cm-ről 46–60 cm-re csökkent. Az okkersárga vályogos altalajban jelentkező foltok zöme bizonytalan szélekkel jelentkezett. Öt jelenséget különítettünk el: ebből egy természeti folyamatok eredményének, egy pedig újkori beásásnak bizonyult. Előkerült egy szinte

szabályos kör alakú gödör, melynek gyér leletanyaga késő középkorra–kora újkorra datálható. Egy sekély objektumalj kora – leletek hiányában – kérdéses maradt. A szelvény K-i végében a térszíni formákat követve, egy K–Ny 280° tájolású árok jelentkezett, de átvágása közben a hamar felszökő talajvíz miatt bontását nem tudtuk folytatni. Feltételezhetjük, hogy az árok a késő középkori–kora újkori település szélét jelzi, de az objektumból előkerült kevés számú leletanyag alapján további következtetésre nincs lehetőségünk.

Munkatárs: Szabó Krisztina.

BÉRES MÁRIA

121. Deszk határa

(Csongrád megye) U, B, Sza, A, Á

2010. november 19–21. között terepbejárást végeztünk beruházáshoz kapcsolódóan, melynek célja a Tisza–Maros szög vezetékhalozat kiskészletű kőolaj- és földgáztelepeinek termelésbe állítása volt. Mindez 9 meglévő kút kiképzését/átképzését, 2 új kút fúrását, ill. a Maros folyótól D-re olajos technológia kialakítását, az olaj- és gáztermelő kútvezetékek kiépítését jelentette.

A gerincvezetékek nyomvonala összesen 8060 m hosszúságú volt, amely Csongrád megye területén Algyő, Szeged-Tápé és Deszk közigazgatási határán, szántott vagy növényzettel (legelő, nádas, erdő) fedett részen haladt. Összességében a bejárt nyomvonalszakaszok 90%-a bizonyult terepi vizsgálatra alkalmasnak. A látási körülmények többnyire rosszak vagy közepesek voltak. Szántott, beművelt és viszonylag jó látási körülményeket adó területet a Maros balparti részén, a Deszk-Vénó, a Maros-oldal és a Deszk-Ruszka határrészben találtunk. A nyomvonal két nyilvántartott régészeti lelőhelyet érintett, míg négy esetben azok közelében haladt (KÖH 44285, 42409, 40645, 60271), de nem érintkezett azzal. Új lelőhelyet nem találtunk.

Fehértó (KÖH 41876): A Deszk–Klárafalva közötti főút bal oldalán, a községtől K-re, kb. 250–300 m-re, a műúttól nagyjából 100 m-re, egy ÉNy–DK-i irányú magaslaton húzódik. A lelőhelyen 1976-ban Matúz Edit végzett terepbejárást,¹ majd 1984-ben Horváth Ferenc vezetett feltárást, melynek eredményeként jelentős mennyiségű leletanyagot eredményező szarmata kori és bronzkori objektumok, késő neolit–kora rézkori leletek, valamint a Szőreg-Perjámos-kultúra időszakából származó hat temetkezés került elő.² 2010. november 20-dikái terepbejárásunkon nagyjából egy 200×150 m²-es területről elszórtan gyűjtöttünk szarmata, bronzkori, neolit és Árpád-kori kerámiatöredékeket. A látási körülmények korlátozottak voltak, így nem sikerült pontosítani az A-54. olajkút É-i, ÉK-i oldalán a lelőhely kiterjedését.

1 MFMRégAd: 749-81

2 MFMRégAd: 1001-85

I. sz. olajkút (KÖH 44026): A lelőhely közvetlenül a Szeged–Makó 43. sz. főút bal oldalán, a 13. km-kő magasságában fekvő, K–Ny irányú magasparton helyezkedik el. A jó földrajzi adottságú, több korszakot képviselő, nagy kiterjedésű, intenzív lelőhely az út bal oldalán, a 12. km-kő környékén húzódó fennsík a lapos Fehértó nevű határrészbe olvad bele. A lelőhely az 1960-as évek óta ismert. 1966-ban Trogmayer Ottó végzett feltárást, melynek eredménye 9 avar kori sír és a Körös-kultúra egy intenzív, nagy kiterjedésű településrészlete volt.³ 1976-ban Matúz Edit, majd 2008-ban V. Szabó Gábor azonosította terepbejárással a lelőhelyet. 2010. november 20-dikai terepbejárásunkkor a látási körülmények korlátozottak voltak, mindössze a lelőhely 43. sz. műút felé eső harmada volt szántott, a többi részen növényzettel benőtt, vizenyős semlyékes terület húzódott. Leleteket csak a műúttal párhuzamos, K–Ny irányú, az út mindkét oldalán jól észrevehető dombháton találtunk. Szóródásuk alapján megállapíthattuk, hogy korábbi kiterjedésén túl a lelőhely lehúzódik a D-I/a kút vonaláig. A lelőhely egészéről nagy mennyiségű korai és késő neolitik, bronzkori, szarmata, avar és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Ferke Norbert.

F. LAJKÓ ORSOLYA

122. Dévaványa, Réhely-dűlő, Dékány-tanya (KÖH 75143)

(Békés megye) Ő, Sza, Á

A HHE-Ecsegfalva-1 és a HHE-Túrkeve-K-1 földgázkutakat összekötő földgázvezeték tervezett nyomvonalán 2010 júliusában végeztünk régészeti terepbejárásokat. A korábban még nem ismert lelőhely a dévaványai határ ÉNy-i részén helyezkedik el, közvetlenül az ecsegfalvi határvonal mentén. Egy jelentős, kanyargós partvonulat alkotja ezen a részen a két település közötti, egykori Ecsegi-tó DDK-i határát. Ebből a partvonulatból ágazik le DK-i irányban egy mára már jócskán feltöltődött, rövid mederszakasz, egy fattyúág, amelynek DK-i partjára támaszkodik a lelőhely. Ez a feltöltődött meder és kb. 50 m-es leletmentes sáv választja el a lelőhelyet a tőle ÉK-re lévő Ecsegfalva, Kelemen-zug lelőhelytől. A lelőhely területe magában foglal egy kisebb, keskeny kiemelkedést, és D felől pedig egy lefolyás nélküli, határozott körvonalú, feltöltődött időszakos mederszakasz határolja. A lelőhely kiterjedése kb. 250×200 m-es, területén őskori, szarmata és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk.

LISKA ANDRÁS

123. Diósvizlő, Borzó-dűlő

(Baranya megye) U, B

2010 nyarán megelőző feltárást végeztünk a Városföld és Drávaszerdahely között építendő gázvezeték építése által érintett régészeti lelőhelyeken.

Borzó-dűlő I. (HT-89, KÖH 69127): Május 25. és július 3. között kutattunk a lelőhelyen, 1872 m²-en. Összesen 72 objektumot tártunk fel: 49 gödröt (ebből 9 neolitik, 26, bronzkori, 14 őskori), 13 cölöphelyet (ebből 1 neolitik, 1 bronzkori, 11 őskori), 10 árkot (ebből 5 neolitik, 1 bronzkori, 3 őskori, 1 ismeretlen korú). A leletanyag nagyobb része a bronzkori gödrökből származik, főleg kerámia, kevés állatcsont. A neolitik leletanyag csekély, néhány durva töredék mellett finom, gömbös testű tálak vonaldíszes töredékei is előkerültek.

Borzó-dűlő II. (HT-104, KÖH 69149): Július 12–31. között a 097 hrsz.-ú ingatlanon kutattunk, a 2025 m²-nyi lehumuszolt területből 1840 m² volt régészeti objektumokkal fedett.

A lelőhelyet a Harkány és Diósvizlő közötti műút szeli ketté, mind É-i, mind pedig D-i irányba igen intenzív, a 7 m széles kutatóárokban csaknem 250 régészeti jelenséget azonosítottunk. A régészeti objektumok egymást érték, több közülük nagy kiterjedésű, de mélységük nem volt jelentős. Túlnyomó részük hulladék- és/vagy élelemtároló gödör, de sikerült feltárnunk két cölöpszerkezetes ház részletét, valamint egy mélyebb, íves lefutású árkot, amely talán egy nagyobb kerítőárok részlete. Leletanyaguk nagy része szerény mennyiségű, silány minőségű; néhány épebb, bekarcolt vonaldíszes kerámiatöredék alapján a település a középső neolitikum időszakára keltezhető (DVK). A leletek közül a csiszolt kőeszközök érdemelnek külön említést, némelyik igen szép megmunkálású.

A lelőhely D-i irányban tovább folytatódik, de egy nagyobb mocsaras terület miatt a feltárást egyelőre ebbe az irányba nem tudtuk folytatni. A magas talajvízszint miatt több objektumot nem tudtunk teljesen feltárni. Az augusztus eleji nagy esők miatt a Dráva megemelkedő vízszintje teljesen elárasztotta lelőhelyet, ezért az objektumok egy részét nem sikerült dokumentálni.

Munkatársak: Voicsek Vanda régész, Nagy Norbert, Linzembold Csongor, Vadas Lívia, Fenyvesi Anita régésztechnikusok.

LIGNER JÁCINT

124. Dombóvár–Újdombóvár, Köztemető (KÖH 73205)

(Tolna megye) Ró

2010. március 11-én helyszíni szemlét és leletmentést végeztünk a köztemetőben, ahol a ravatalozó mellett vízóraakna ásása során egy kis edényt és mellette egy csontvázat találtak. A helyszínen azt tapasztaltuk, hogy a VII. utcától ÉK-i irányban mintegy 200 m-re lévő ravatalozónál, az újonnan ásott vízóraakna K-i oldalán valóban római kori sír került elő. A K–Ny tájolású, lekerekített

³ MFMRégAd: 73-76, leletanyag: MFM ltsz.: 70.3.1-22. és Ő leltározatlan GYN 210.